

جلسه نقد و بررسی کتاب «جنگ پنهان» از تازه‌های انتشارات «ایران» برگزار شد

شرح شکست امریکایی‌ها در افغانستان

کتاب

مریم شهزادی

خبرنگار

جلسه نقد و بررسی کتاب «جنگ پنهان» در حالی با شرکت جمعی از سفرا، دیپلمات‌ها و کارشناسان سیاسی برگزار شد که در آن درباره وجوه مختلفی از چرایی حضور امریکایی‌ها در افغانستان صحبت شد؛ حضوری بیست‌ساله که به شکست نیروهای متجاوز در دستیابی به اهدافی انجامید که مدعی برقراری شان بودند و در نهایت پرده از چهره دروغینی کشید که سعی در القای آن به مردم منطقه و جهانیان داشتند. کتاب «جنگ پنهان» یکی از مهم‌ترین آثار «کریک وایت لاک» است که با ترجمه‌ای از «نرینا عبدخدايي» و به همت انتشارات «ایران» به تازگی در دسترس علاقه‌مندان قرار گرفته است.

خبرنگار خارجی، گزارشگر پناگون کارشناس امنیت ملی، اخبار جنگ جهانی علیه تروریسم را برای واشنگتن پست پوشش داده که در این رابطه موفق به کسب جوایز بین‌المللی متعددی نیز شده است. او از بیش از ۶۰ کشور گزارش تهیه کرده و سه بار نامزد جایزه پولیتزر شده و نکته جالب توجه اینکه «جنگ پنهان» یکی از مهم‌ترین آثار وی به شمار می‌آید. کاظمی قمی در بخش دیگری از سخنانش تصریح کرد: «سال ۲۰۰۱، لشکرکشی امریکا به افغانستان به پنهان مبارزه جهانی علیه تروریسم صورت گرفت. آنان مدعی شده بودند که می‌خواهند تروریسم را به عنوان خطری جهانی از بین ببرند؛ مسأله هسته‌ای ایران را نیز در همین راستا مطرح کردند و درباره آن نیز گفتند که تهدیدی علیه صلح جهانی است. با همین نگاه امریکایی‌ها سال ۲۰۰۳ عراق رفتند، سال ۲۰۰۶ بعد از آنکه علانم شکست‌شان خود را نشان داد، عملیات خود را متوجه لبنان کردند. ۲۰۱۰ و ۲۰۰۸ بحث فلسطین بود و سال بعد هم مسأله تجاوز به یمن اتفاق افتاد. در همه این سال‌ها بحث تحریم‌ها علیه ایران هم به شکلی جدی مورد توجه‌شان بود. این موارد تنها بخشی از چیزی است که در منطقه شاهد بودیم. با این حال حضور و لشکرکشی امریکا به دو کشور پرزنگ‌تر بود: افغانستان و عراق.»

به گفته این دیپلمات سیاسی، امریکا با آنکه در همه این لشکرکشی‌ها شکست خورد، اما خسارت زیادی را هم به ملت خود و هم به مردم منطقه ما و به کشورهای نامبرده وارد کرد و در نهایت نیز ناچار به ترک افغانستان برخاستند. «هر اتفاقی که بعد از آتش بس رخ بدهد این نتایج تغییر نخواهد کرد. مردم غزه این بار برای حفظ موجودیت خود در مقابل رژیم اسرائیل ایستادند. در این بین رژیم کودک‌کش با وجود برخورداری از قدرت‌های بزرگ استخباراتی مجبور شد که تن به آتش بس بدهد.»

به گفته سفیر ایران در کابل، مردم غزه نته‌ها سرزمین خود را ترک نکردند بلکه رژیم اشغالگر نیز در نهایت ناچار به گفت‌وگو با حماسی شد که قصد نابودی‌اش را کرده بود. او تصریح کرد: «شهادی زیادی در تقدیم این مقاومت شد تا فلسطین برقرار بماند. امروز همه ما را علیه اسرائیل است، هرچند که از ابتدا هم در پیروزی فلسطینی‌ها تردیدی وجود نداشت. از سوی دیگر طی این نبرد، شاهد شکل‌گیری مقاومتی در منطقه بودیم که به جهان برای شناختن از اسرائیل کمک کرده و همه ملت‌ها به دفاع از فلسطین برخاستند.»

بر اساس نکاتی که در معرفی این کتاب منتشر شده، کتاب «جنگ پنهان» نوشته «کریک وایت لاک» خبرنگار محقق واشنگتن پست است. او از سال ۲۰۰۱ به عنوان

بهرامی:

امریکایی‌ها

بعد از جنگ

ویتنام به

هیچ جنگ

نامتقارن

دیگری

ورود نکرده

و برای آن

آموزش

ندیده

بودند.

اتفاقی

که در

افغانستان

آنان را با

نامی‌های

زیادی

روبرو کرد،

تا آنجا که

شکست را

قبول کرده

و ناچار به

تعامل با

طالبان

شدند. در

این کتاب

درباره

فروپاشی

امپراطوری

دروغینی

که آنان از

خود ساخته

بودند

مطالب

متعددی به

میان آمده

است

برای افزایش نگرانی کشورهای منطقه به خرج داد. در این کتاب مسأله مهمی در پاسخ به چرایی این آمده که به چه دلیل، امریکا در لشکرکشی خود به افغانستان موفق نشد؛ به عقیده من کتاب «جنگ پنهان» را از جهت استادی که در آن آمده، می‌توان به دو بخش تقسیم کرد: یکی اسناد محرمانه‌ای که خود امریکایی‌ها و متحدان آنها منتشر کرده‌اند و دیگری روایت‌های شفاهی نظامی‌ها و مستولانی است که در برهه یادشده در افغانستان حضور داشته و تحولات را به سبب دیده‌های خود روایت کرده‌اند. امریکایی‌ها به‌جز منافع خود به منافع هیچ کشور دیگری اهمیت نمی‌دهند، حتی جایی که بحث متحدان آنان در میان باشد هم باز ارجحیت را با خودشان می‌دانند. نکته دیگری که سبب ناگامی امریکایی‌ها شد را هم می‌توان در بی‌توجهی‌شان به هنرهای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی جوامع می‌همچون افغانستان دانست. آنها اهمیتی برای اینکه عرف و عادات و رسوم جامعه افغانستانی چیست، قائل نبودند. آنها بیشتر دنبال این هستند که جوامع را شبیه خود کنند و این اقدامی است که به پنهان تمدن کردن جوامع انجام داده و می‌دهند.»

آطور که این دیپلمات در گفته‌های خود تأکید دارد، نه تنها امریکایی‌ها، بلکه اسرائیلی‌ها هم در حال تلاش برای تغییر فرهنگ جوامع در حوزه‌های مدنی و فرهنگی هستند، در این زمینه پول‌های زیادی هم خرج می‌کنند و توجه ویژه‌ای نیز به لایه‌های مختلف اجتماعی دارند. کاظمی قمی در تحلیل این موضوع گیری مردم افغانستان نیز اشاره کرده و گفت: «این مسأله آفتر برای مردم افغانستان مهم بود که حتی معترضانی فعلی افغانستان؛ آنهايي که طالبان را قبول ندارند نیز معتقد هستند که حداقل طالبان در برابر تلاش امریکایی‌ها برای تغییر فرهنگ جامعه‌شان ایستاده است. همان‌طور که در تحلیل‌های مندرج در این کتاب هم آمده، امریکایی‌ها هرکجا رفته‌اند، به آن کشور اجازه برپایی یک دولت، ارتش و حتی پلیس قوی هم نداده‌اند. آنان همواره به دنبال افزایش و برقراری سیطره خود هستند و همین است که افغانستان را هم ضعیف نگه داشته‌اند. موارد مختلفی از این گفته در کتاب هم آمده که بیان آن شاید قدری با گفته‌های من متفاوت باشد. با این حال واضح است که آنان با تلاش برای تغییر سبک لباس پوشیدن و تلاش برای تغییر فرهنگ ملت‌ها به دنبال تحقیرشان هستند.»

کاظمی قمی با تکیه بر تجربه سه‌ساله حضور خود در افغانستان و عراق از تفر ریشه‌داری می‌گوید که مردم این کشورها به امریکایی‌ها در این رابطه موفق به کسب جوایز بین‌المللی متعددی نیز شده است. او از بیش از ۶۰ کشور گزارش تهیه کرده و سه بار نامزد جایزه پولیتزر شده و نکته جالب توجه اینکه «جنگ پنهان» یکی از مهم‌ترین آثار وی به شمار می‌آید. کاظمی قمی در بخش دیگری از سخنانش تصریح کرد: «سال ۲۰۰۱، لشکرکشی امریکا به افغانستان به پنهان مبارزه جهانی علیه تروریسم صورت گرفت. آنان مدعی شده بودند که می‌خواهند تروریسم را به عنوان خطری جهانی از بین ببرند؛ مسأله هسته‌ای ایران را نیز در همین راستا مطرح کردند و درباره آن نیز گفتند که تهدیدی علیه صلح جهانی است. با همین نگاه امریکایی‌ها سال ۲۰۰۳ عراق رفتند، سال ۲۰۰۶ بعد از آنکه علانم شکست‌شان خود را نشان داد، عملیات خود را متوجه لبنان کردند. ۲۰۱۰ و ۲۰۰۸ بحث فلسطین بود و سال بعد هم مسأله تجاوز به یمن اتفاق افتاد. در همه این سال‌ها بحث تحریم‌ها علیه ایران هم به شکلی جدی مورد توجه‌شان بود. این موارد تنها بخشی از چیزی است که در منطقه شاهد بودیم. با این حال حضور و لشکرکشی امریکا به دو کشور پرزنگ‌تر بود: افغانستان و عراق.»

مردم این کشورها به امریکایی‌ها دارند. او ادامه داد: «امریکایی‌ها به هیچ‌کسی وفادار نیستند، همان‌طور که در این کتاب هم آمده، حتی وفادارترین افراد به خود را هم در صورتی که منافع‌شان در خطر باشد، نادیده می‌گیرند. از سوی دیگر آنان اطلاعات درستی از کشوری که به آن وارد شده بودند هم نداشتند. در مستندات آن کتاب «جنگ پنهان» آمده، می‌بینیم که مستولان امریکایی در بیان واقعیت‌ها به کنگره و سنا هم صداقت به خرج نمی‌دهند. نکته دیگر آنکه برداشت فرماندهان حاضر در افغانستان، در موقعیت‌های مختلف نیز متفاوت بوده و می‌بینیم که در برداشت‌های اولیه نیز بارها دچار خطا شده‌اند. این فرماندهان گاه، طوری عمل کرده‌اند که از یک نیروی آماتور هم انتظار نمی‌رود. آنان با این ادعا آمدند که آمده‌ایم با تروریست‌ها بجنگیم اما در نهایت به هیچ نتیجه‌ای دست پیدا نکردند. انتشار این کتاب را کاری بالارزش می‌دانم، هرچند که معتقدم در کتاب جنگ پنهان در نهایت بخش کوچکی از واقعیتی آمده که به بیان خودشان می‌خوانید؛ آن هم به استناد افراد حاضر در افغانستان.»

کاری خواندنی در معرفی چهره واقعی امریکایی‌ها

محمدرضا بهرامی، نیز ابتدای سخنان خود را به بیان نکاتی درباره وضعیت این روزهای غزه اختصاص داد. او ضمن تأکید بر آنکه مؤسسه فرهنگی-مطبوعاتی ایران با انتشار کتاب «جنگ پنهان»، کار ارزشمندی در راستای معرفی چهره واقعی امریکا به مخاطبان انجام داده، گفت: «به عقیده من یکی از مهم‌ترین نتایج طوفان الاقصی را می‌توان رد ادعای مظلومیت رژیم اسرائیل دانست. آنان حتی نتوانستند دیگران را درگیر جنگ خود کنند. با این حال همین اساس نیز در درگیری میان مردم غزه با اسرائیلی‌ها شاهد ورود بازیگران غیردولتی به ماجرا بودیم که او اثرات زیادی را هم به دنبال داشت. این تحولات نشان دهنده اهمیت و نقش بازیگران غیردولتی است. همان‌طور که در این کتاب هم آمده، با آنکه دلیل حمله امریکا به افغانستان به ظاهر مواردی همچون حادثه یازده سپتامبر بود اما این لشکرکشی سبب فعال شدن ماده پنج ناتو شد تا در نتیجه‌اش امریکایی‌ها دیگر برای حمله به هیچ کشوری نیازمند کسب مجوز از کنگره نباشند و به پنهان حفظ امنیت و منافع ملی خود دست به هر کاری بزنند.»

بهرامی با تأکید بر آنکه درباره کتاب «جنگ پنهان» از چند جهت می‌توان صحبت کرد، افزود: «در مستندات مندرج در این کتاب که بخش

«جنگ پنهان» نکاتی به تفصیل درباره‌اش درج شده است. او تصریح کرد: «نکته دیگر آنکه امریکایی‌ها برای بعد از جنگ ویتنام به هیچ جنگ نامتقارن دیگری ورود نکرده و اصلاً برای آن آموزش ندیده بودند؛ اتفاقی که در افغانستان آنان را با ناگامی‌های زیادی روبه‌رو کرد. این مسأله تا آنجا پیش رفت که به ناچار شکست را قبول کرده و ناگزیر به تعامل با طالبان شدند. در مقدمه خود کتاب نیز این‌طور آمده است که امریکا در افغانستان شکست خورد. این اعترافی است که در مستندات هم بارها به آن اشاره‌های مستقیم شده است. در این کتاب به بیان خود امریکایی‌ها، درباره فروپاشی امپراطوری دروغینی که آنان از خود ساخته بودند مطالب متعددی به میان آمده است. با مطالعه جنگ پنهان، مخاطبان متوجه می‌شوند که سیاست امریکایی‌ها نیز مانند تجارت‌شان است و هر جا ببینند منافع‌شان تأمین نمی‌شود اهداف خود را تغییر می‌دهند. در پایان تأکید دارم که حمله امریکا به افغانستان بابت سیاست‌هایی است که در منطقه دنبال می‌کند.»

امریکایی‌ها به افراد خودشان هم وفادار نبودند

محسن پاک‌آیین، رئیس اسبق ستاد افغانستان در وزارت امور خارجه با تشکر از مؤسسه فرهنگی-مطبوعاتی ایران بابت توجه به انتشار آثاری در حوزه تاریخ شفاهی گفت: «اینکه انتشارات «ایران» طی یک سال اخیر توجه ویژه‌ای در این زمینه داشته و برای افرادی است انتشار تاریخ شفاهی مبتنی بر خاطرات نشان داده اتفاق بسیار مهم و خوشحال‌کننده‌ای است. حرکت خوبی در این زمینه آغاز شده است که به نوعی می‌توان تلاش‌های برخی دیگر از ناشران را هم در خصوص آن دید. کتاب جنگ پنهان، تازه‌ترین اثر انتشاراتی «ایران» هم از جمله این آثار محسوب می‌شود. اگر قرار به صحبت کوتاهی درباره این کتاب باشد باید به گفته کارشناسان سیاسی و البته مطالب مندرج در این کتاب توجه کرد که همگی معتقدند امریکایی‌ها، افغانستان را در حالی که شکست خورده بودند ترک کردند. با وجود این هنوز هم برخی از ساکنان افغانستان و البته مردم منطقه تحت تأثیر تبلیغات و دروغ‌های امریکایی‌ها این مسأله را باور نکرده‌اند. این نگاه نیز بازیگر قدرت رسانه‌ای و نرم امریکایی‌هاست.»

این دیپلمات و نویسنده با تأکید بر اینکه انتشار کتاب «جنگ پنهان» به واسطه مستنداتتی که در آن آمده است شکست امریکا را برای مردم منطقه باورپذیرتر می‌کند که آن را می‌توان از حسن‌های این کتاب دانست، ادامه داد: «جالب است که انتشار اسامه مندرج در کتاب

افغانستان،

در

موقعیت‌های

مختلف نیز

متفاوت بوده

و آنان در

برداشت‌های

اولیه نیز بارها

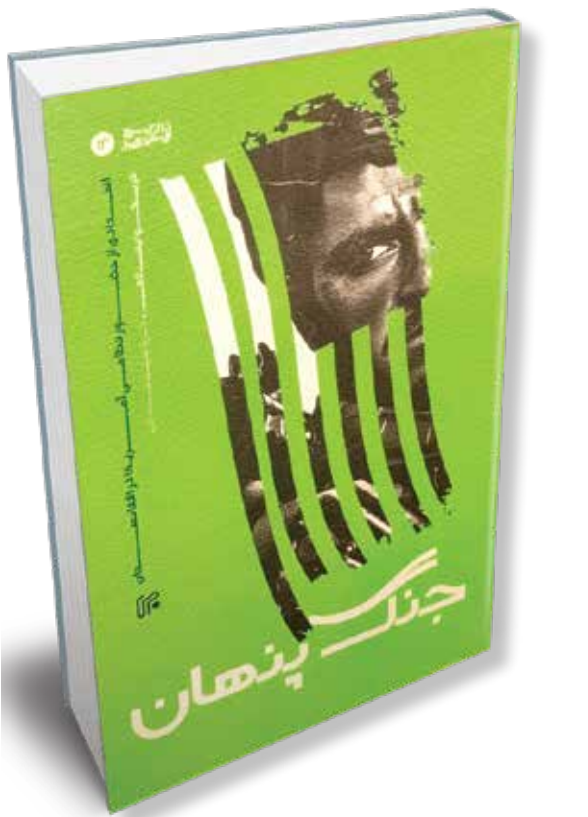
دچار خطا

شده‌اند

جنگ پنهان و مصاحبه‌هایی که در آن آمده از سوی فردی انجام شده که خبرنگار واشنگتن پست و مورد اعتماد پنتاگون بوده است. این اسناد مدرکی برای اثبات شکست امریکایی‌ها از حضور در افغانستان است و این را می‌توان از جمله ویژگی‌های مثبت آن دانست. نکته جالب توجه دیگری که در این کتاب مشهود است، دروغ‌هایی است که طی این بیست سال به ۳ رئیس‌جمهور خودشان درباره واقعیت این لشکرکشی گفته‌اند. اینها هنوز هم دنبال دستاوردسازی هستند و این کتاب و آثار مشابه آن نیز به مثابه افشاکننده دروغ‌های مذکور به شمار می‌آیند. نکته مهم دیگری که هم در کتاب جنگ پنهان درباره‌اش می‌خوانید و هم در اعترافات فرماندهان نظامی امریکایی دیده می‌شود، بی‌اطلاعی آنان از فرهنگ افغانستان است. اینها حتی درباره مبنای کلی فکری کشوری که به آنجا رفتند نیز هیچ تحقیقی نکرده بودند و بر این اساس کوچک‌ترین تحلیلی هم از آن نداشتند. شاید جالب باشد به نقل قولی از رامسفلد اشاره کنم که گفته بود: «هیچ دیدگاهی درباره اینکه آدم‌های بد کدامند نداریم!»

این عمق بی‌اطلاعی‌شان را نشان می‌دهد. در این کتاب به خوبی بیان شده که ادعای امریکایی‌ها در حمله به افغانستان دروغی بیش نبوده است، چیزی که بی‌شک فریبی بزرگ محسوب می‌شود.»

به گفته پاک‌آیین، نکته دیگری که درباره آن به تفصیل در کتاب آمده، عدم حمایت از افرادی است که خود امریکایی‌ها روی کار آورده بودند. او می‌گوید: «امریکایی‌ها به افراد خودشان هم وفادار نبودند. آنان حامد کرزای که یک فرد سکولار غرب‌گرا بود را که البته کاری هم با مذهب نداشت در ابتدا حمایت کرده‌اما در نیمه راه ره‌پایش کردند. همین سبب شد کرزای میان منافع مردم و امریکایی‌ها مردد شده و در نهایت کم‌کم از امریکایی‌ها دور ه‌شد. مواردی از این دست دلایلی هستند در چرایی انزجاری که امروز نسبت به امریکایی‌ها وجود دارد. دلایل ظاهری ورود امریکا به افغانستان دروغی بیش نیست چراکه آنان به دنبال برنامه‌های دیگری از جمله ایجاد مشکل برای ایران و روسیه و از طرفی چین بودند. جنگ پنهان کتاب بسیار خوبی است که پیشنهاد من به مدیران روزنامه ایران این است که آن را به شکل پاورقی در روزنامه منتشر کنند تا افراد بیشتری به مطالب آن دسترسی یابند.» گفتنی است در پایان این مراسم نقد و بررسی، بعد از سخنان کوتاهی که محسن روحی صفت، دیپلمات سابق و کارشناس سیاسی حوزه شبه قاره در تأیید گفته‌های سخنران حاضر در این نشست گفت، از کتاب «جنگ پنهان» نیز رونمایی شد.

برش

کتاب «جنگ پنهان» نوشته «کریک وایت لاک» خبرنگار محقق واشنگتن پست است. او از سال ۲۰۰۱ به عنوان خبرنگار خارجی، گزارشگر پناگون و کارشناس امنیت ملی، اخبار جنگ جهانی علیه تروریسم را برای واشنگتن پست پوشش داده که در این رابطه موفق به کسب جوایز بین‌المللی متعددی نیز شده است. او از بیش از ۶۰ کشور گزارش تهیه کرده و سه بار نامزد جایزه پولیتزر شده و نکته جالب توجه این که «جنگ پنهان» یکی از مهم‌ترین آثار وی به شمار می‌آید.